

ΓΥΝΑΙΚΕΙΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ ΕΙΡΗΝΗ ΔΟΥΚΑ

Η ψυχραιμία της αυτοκράτειρας. Στο στρατό της Μικράς Ασίας... Οι Τούρκοι φτάνουν... Για να μην ζητηθούν τον αυτοκράτορα! Η Ειρήνη αποσυρμένη σε μοναστήρι. Ένα μοναστήρι—άνακτορο. Ένα καλύτερο χειρόγραφο. Οι πόσθηροι κανόνες της μοναχικής ζωής. Πώς έζησαν ή πριγκήπισσες στο μοναστήρι. Ο θάνατος της Ειρήνης, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Π

Στο προηγούμενο φύλλο μίλησαμε για το άνοστο πάθος που είχε η αυτοκράτειρα Ειρήνη Δούκα για την ψυχραιμία, με την οποία αντίκριζε και τους μεγαλύτερους άσους κινδύνους. Σχετικό είχε και το παρακάτω ανέκδοτο:

Μια μέρα, ενώ τ' αυτοκρατορικά στρατεύματα βρισκόταναν στρατοπεδευμένα στη Μικρά Ασία, κατά τα χαράματα, έγραψε Λαζαρία σένεος ένας άγγελοφόρος, ο οποίος άγγηγγιζε, ότι είχε φανεί πολυάριθμο στρατόντα Τούρκων.

Ο αυτοκράτορας Αλέξιος κοιμόταν άσχημα. Για να μην ταρώσει λοιπόν τον ύπνο του, η Ειρήνη διάταξε τον άγγελοφόρο να σωπάσει. Έπειτα σηκώθηκε άπ' το κρεβάτι της και, παρ' όλην την άνησυχία της, άρχισε να καταγίνεται με τις καθημερινές της ασχολίες.

Μια περί λίγο έφτασε και δεύτερος άγγελοφόρος, ο οποίος, περιτρώπος, άγγηγγιζε ότι οι βάρβαροι πληροίαν άόληνα. Όχιτε κα' αυτή τη φορά όμως η Ειρήνη συγκινήθηκε καθόλου και δεν άφρασε να ξεανήσουν το σάχος της.

Σε λίγο σηκώθηκε ο αυτοκράτορας και οι δύο άσχηροι κήρησαν στο τραπέζι για να προσηματισθούν, όταν έβγαλαν έγραψε ένας τρίτος άγγελοφόρος, καταματωμένος και καταπληγμένος, ο οποίος σφάραξε έτοιμοθάνατος μπρός στα πόδια του Αλέξιου και του ψήφισαν σαν σ' ελαχίστη απόσταση από το στρατοπέδο του κα' ότι ήσαν έτοιμοι για έπιταθόν.

Η Ειρήνη άκουσε και την είδηση αυτή με τη μεγαλύτερη απάθεια. Άν, έκείνη τη στιγμή, ένοιωσε κάποιο φόβο, τον φόβο αυτό τον είχε και το σάχος της.

Γι' αυτό με δυσκολία κατορθώσαν να την καταμαζώνουν από το στρατοπέδο, το όποιο σί λίγο θα μετεβάλλετο σε πεδιον μάχης και να την στείλουν σε μένος άσφαλές.

Ενώ έφτασε δε, γύρισε κάθε τόσο και κήταζε με άγάλη και με άνησυχία το σάχος, ο οποίος έπρόκειτο να έκτεθη στους κινδύνους της μάχης.

Για όπ' αυτά, ο Αλέξιος την άποκαλούσε κάταπνημη του ψυχής, έπιπιο της σκέψεως του, παρηγορήτης των διανοητων του. Δεν είχε δε καθόλου άδικα να της δίνη όνομας αυτός τους τίτλους.

Όταν η Ειρήνη, δεν βρισκόταν μαζί με το σάχος της στο στρατοπέδο, αλλά παρέμενε στο παλάτι της, καταγίνεται με θέαματα έργα. Μεταξύ των άλλων, έγραψε στα δικτά της Κοινοτακτικώτους δύο μοναστήρια, ένα για τους άντρες κα' ένα για τις γυναίκες, εκ των οποίων το ένα άπερόσσε στο «Φιλάνθρωπο Χριστό» και το άλλο στην «Κεχαρωμένη Μαρία».

Πολλοί λόγοι έκαναν την εύθεθή έκείνη αυτοκράτειρα να χήρη τα δύο αυτά μοναστήρια. Ήθελε εν πρώτοις να έκδηλώση την εύνοια

τους δύο πρώτους όόλους, κα' η έπιθυρία ήταν θρησκευτική. Την επομένη, ο Ούγκω έστειλε στην Κλαρίς το παρακάτω έγκωμισιαστικό γράμμα:

«Δεσποινίς, Είμαι καταθρονοουσαμένος μαζί σας και σπειδο να σας συγχαρώ. Το γτεστό σας παιδίον ήταν θαύματος. Σας ένεσάλετο μπροστά μου με το άγνο και γοητευτικό σας ταλέντο. Ναι, σας ένεσάλετο στο ρόλο σας, άκτιστοδούσα, σαν μια περισσότεροά που άπηγγελλε σίγους, γλυκειά, λουκου, τρυφερή, παθητική, γεμάτη χάρη, τριγυρισμένη από το φωτισέσασο της άφορησίας σας!... ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ.

Το γραμματάκι αυτό του Ούγκω, είχε ένα πιστοποιητικό, που θα το ζήλευσε κάθε ήρωαςος στην άρχη του σταδίου της. Ο Φρεδερίκος Λεμαιοτή ήταν περιφρανος να την άγαπημένη του. Δεν μπορούσε φυσικά να προβλέψη η άφρασε θα του πόττε άργότερα η γυναίκα αυτή, στην όποια είχε χήρησει όλόκληρη την καρδιά του, άποια θα ίδουσε στο ερχόμενο φύλλο μας...

μισήνη της προς την Παναγία, η όποια την έπροσάτασε σ' όλη της τη ζωή. Ήθελε επίσης να πράγμα σ' αυτό και να προσέζηται.

Μά, κοντά στους θεομοτυτικούς αυτούς λόγους, ίσχυαν και άλλοι πιο άνηρωτικοι. Μια από τις άφρασε της αυτοκράτειρας, η Ειδοσία, είχε κάνει έναν άπρησάτατο γάμο. Ο άσχηρος της, χωρίς να σέβεται την αυτοκρατορική καταγωγή της γυναίκας του, την μετεγνώριζε με τρόπο έντελώς κτηνώδη. Στο τέλος μάστα, η Ειδοσία έπαισε ήρωσθη βαρεία από την ζωοματωχέρισή του. Τότε η Ειρήνη, προς την όποια ο γαμπρός της έφύγετο έλίσσης βίαια, έκανε άναγκαιο να χωρίση την κόρη της. Πέταξε λοιπόν τον άνάστο γαμπρό της καινη κακώς έξω από το παλάτι και έπειδή η κόρη της, η όποια τόσο σκληρά είχε δικαιωσεί άπ' τη ζωή, είχε απολαύσει να γήνη μοναχή, έχρησε το μοναστήρι της Κεχαρωμένης. Έπειδή δε είχε άσχημη κα' όψη της όπ, καθώς γινάσκωναν καθημερινώς έπαναστάσεις στο Βυζάντιο, υποόρισε κα' αυτή η ίδια να βαρεθή μια μέρα στην άνάστη να καταγίνη σε μοναστήρι, το έκανε να μοιάζει περισάτατο με καλάτι. Είχε άπέφρατες αλλές, κήρησε, λουτρώνες, πολυτέλειες άθισσες, παρνεκλήσια, κ.λ.

Πραγματι δε, η Ειρήνη έγκρατασάθηρος στο μοναστήρι αυτό, όπασ, πέραν ο σάχοςος της, άκοιλοποιημένη από πολυάριθμη συνοδεία έτη σέτων και γυναικών. Έπίσης όταν η άγαστη μνήη της ζωής, Άννα Κοινηγή, έγραψε κάθε βίβλια να καταλήθει το θάνατο του Βυζαντίου, την φιλοξένησε σ' ένα μεγάλο και παρνεκακο διατέρισμα του μοναστηρίου.

Έκει, άνάμωσα στα παιδιά της και στο έγγονά της, κοντά στους άνακούς, τους όποιους τους είχε άγαπήσει, μέσα σ' αυτό το θεοματυτικό περιβάλλον, η γρηασία αυτοκράτειρα έζησε μέχρι του θανάτου της.

Όσοσο δεν είχε άσπαραβητέθη έντελώς από τον κόσμο, λεγόταν σήρη τα τους φίλους της και διατηρούσε κοντά της με άκαρη αλλη όλο άνηρωτικό του πνεύματος, οι όποιοι έζηκοσσαν τη δόξα της κα' την παρηγορούσαν για τις δυστηρίες και τα πένθη των γρηαστιών της.

Στην Έθνική Βιβλιοθήκη του Παριού, σωσεται ός σήρη από το ίδιο το χέρι της Ειρήνης, το πρακτικό της ίδρύσεως του μοναστηρίου αυτού. Στο πρακτικό αυτό περιγράφονται τα κτήρια, από τα όποια άτελετέτο το μοναστήρι, καθώς και τα πολλακά καθήκοντα των μοναχών και οι κανόνες, τους όποιους έγραφε σ' άκούλοθόν.

Οι κανόνες αυτοί είναι άσθητικοί, άσθηρότατοι μάστα, γιατί η Ειρήνη φοβόταν μπρος στο μοναστήρι της εισχώρησή η διασθορά, η όποια έπυρατοσσε σε πολλά μοναστήρια της εποχής έκείνης. Ή έσοδος των άνδρων είχε άπαγορευθή από το μοναστήρι αυτό, όλος έπίσης είχε άπαγορευθή να χήρησων στα γειτονικά σάσια ταράτοες, για να μη βλέπουν μάτια άνδρων τις καλόφρατες του. Άκόμη και φάλλες δεν ύπηρχαν στο αυτοκρατορικό μοναστήρι. Όχιτε οι κατέρες και οι άδελφοί των μοναχών δεν είχαν δικαίωμα να τις έπισκέπτονται.

Οι κανόνες όμως αυτοί δεν ίσχυαν ούτε για την αυτοκράτειρα, ούτε για τις κόρες της, που είχαν καταγίνη στο μοναστήρι. Αιτέες, όποις είπαμε, ζούσαν έκει έντελώς παρνεκακο. Αιτέες είχαν το δικαίωμα να δέχωνται όποιους ήθελαν, να βγαίνουν στην πόλη, να τρώνη ιδιαιτέως, να έχουν τους άσηματους των, κ.λ. Ο ίδιοι κανόνες ίσχυαν κα' για τις γυναίκες της αυτοκρατορικής τάξεως του Βυζαντίου, η όποιες ήθελαν να καταγινον στο μοναστήρι της αυτοκράτειρας.

Έκει μέσα η Ειρήνη έζησε ός το θάνατο της, ο όποιος συνέβη κατά το 1123. Μέχρι του τέλους της παρήμενη ίδια άποια ήταν πάντοτε σ' εύθεθή, φιλέκτεθη, φιλόδοξη, με οργυρώτους άσθηθή, άπρησική και μη άνευχομένη άλλη θέληση, εκτός από τη δική της...